

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ В УКРАЇНІ

Вже минуло понад 33 роки з моменту однієї з найбільш трагічних сторінок в історії нашої держави – Чорнобильської катастрофи. Проте, незважаючи на це, як в радянські часи так і в часи незалежності України стан екологічної безпеки в нашій державі не можна вважати задовільним, оскільки нині існує надзвичайно значна кількість проблем, що впливають на стан навколишнього природного середовища, чим створюють загрози екологічній безпеці України.

Для з'ясування проблем екологічної безпеки України, на нашу думку, першочергово необхідно визначити поняття «екологічної безпеки». Так, зокрема, на законодавчому рівні поняття «екологічна безпека» закріплено у ст. 50 Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» від 25 червня 1991 р. Згідно з якою екологічною безпекою є такий стан навколишнього природного середовища, при якому забезпечується попередження погіршення екологічної обстановки та виникнення небезпеки для здоров'я людей [1].

Отже, визначивши поняття екологічної безпеки, можемо констатувати, що існуючі загрози даному виду безпеки можуть бути абсолютно різними, а тому визначити їх вичерпний перелік надзвичайно проблематично, оскільки залежно від практичної ситуації вони можуть змінюватися.

Разом з тим, 28 лютого 2019 року Верховною Радою України затверджено Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року [2]. Відповідно до Прикінцевих положень Закон набирає чинності з 1 січня 2020 року.

Серед першопричин екологічних проблем у законі, зокрема, визначено наступні:

- підпорядкованість екологічних пріоритетів економічній доцільності, а також неврахування наслідків для навколишнього природного середовища у законодавчих та нормативно-правових актах, зокрема у рішеннях Кабінету Міністрів України та інших органів виконавчої влади;
- переважання ресурсо- та енергоємних галузей у структурі економіки із здебільшого негативним впливом на довкілля, що значно посилюється через неврегульованість законодавства при переході до ринкових умов господарювання;
- фізичне та моральне зношення основних фондів у всіх галузях національної економіки;

– неефективна система публічного адміністрування вгалузі охорони навколишнього природного середовища та регулювання використання природних ресурсів, зокрема неузгодженість дій центральних і місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, незадовільний стан системи державного моніторингу навколишнього природного середовища;

– досить низький рівень розуміння в суспільстві пріоритетів збереження навколишнього природного середовища та переваг збалансованого (сталого) розвитку, недосконалість системи екологічної освіти та просвіти;

– незадовільний рівень дотримання законодавства про охорону довкілля та екологічних прав і обов'язків громадян;

– незадовільний контроль за дотриманням природоохоронного законодавства та забезпечення невідворотності відповідальності за його порушення;

– недостатнє фінансування з державного та місцевих бюджетів природоохоронних заходів, фінансування таких заходів за залишковим принципом.

На нашу думку, вищезазначена Стратегія не визначила всі проблеми екологічної безпеки України, оскільки в ній не враховано Чорнобильської катастрофи, як першопричини, що завдає нищівного удару довкіллю, погіршенню екологічного стану вод і морів, загострення проблеми транскордонних забруднень та зниження якості води, зростання кардинальних ризиків виникнення надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру тощо.

При цьому, знову ж таки, необхідно враховувати, що Україна – це країна з потужним та розвиненим природно-ресурсним потенціалом, який охоплює мінеральні, земельні, лісові, водні, фауністичні та природні рекреаційні ресурси, а тому необхідно враховувати всі сфери, де можуть бути загрози екологічній безпеці [3, с. 131].

Таким чином, у зв'язку з вищезазначеним екологічне законодавство потребує удосконалення з визначенням основних проблем екологічної безпеки не в цілому, а залежно від виду природного ресурсу, оскільки і для вод, і для лісів, і для фауни проблеми можуть бути абсолютно різними.

Список використаних джерел

1. Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України від 25.06.1991 р. № 1264-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 41. – Ст. 546.

2. Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року: Закон України від 28.02.2019 р.

№ 2697-VIII // Урядовий кур'єр. – 2019. – 6 квітня. – № 67.

3. Ліпкан В. А. Національна безпека України: навч. посіб. – К. : Кондор, 2008. – 552 с.

Науковий керівник: к.ю.н., доцент Канівець Л.А.